

Податкова безпека України в умовах війни: ризики та загрози

Вторгнення росії на територію України суттєво загострило ризики податкової безпеки, створивши додаткові виклики для державної фіскальної системи. Це пов'язано як з безпосередніми наслідками воєнних дій, так і з довгостроковими економічними змінами, які відбуваються внаслідок війни. Серед ключових ризиків, що постали перед податковою безпекою України через російську агресію, можна виділити кілька аспектів. Одним з найсерйозніших ризиків є різке скорочення податкових надходжень через руйнування економічної інфраструктури на окупованих або зруйнованих територіях. Дисбаланс доходів та видатків державного бюджету України (рис. 1) свідчить про накопичені проблеми, що особливо загострюються в умовах війни.

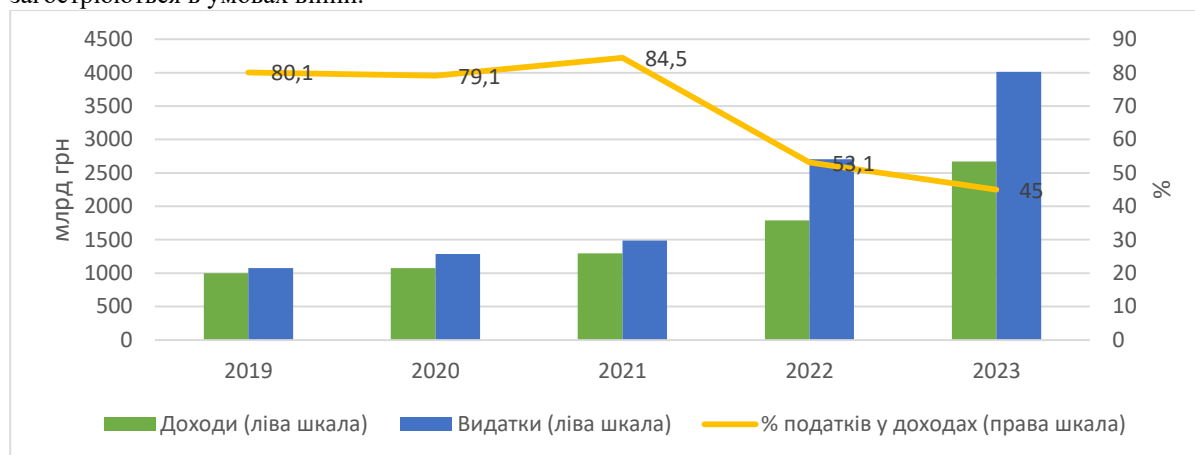


Рис. 1. Дисбаланс доходів та видатків державного бюджету України (побудовано на основі [1])

Ще одним вагомим ризиком є масове переміщення населення, як всередині країни, так і за її межами. Мільйони громадян були змушені залишити свої домівки та робочі місця, що призвело до зниження податкових надходжень від фізичних осіб у вигляді податку на доходи, єдиного соціального внеску та військового збору. Водночас збільшення кількості переселенців створює додаткове навантаження на державні соціальні програми, що вимагає підвищених витрат з боку уряду. Ця ситуація поглиблює фінансовий розрив між доходами і видатками державного бюджету.

Значною загрозою для податкової безпеки України є збільшення тіньової економіки під час війни. В умовах нестабільності та руйнування звичних економічних зав'язків бізнеси можуть уникати офіційної реєстрації або сплати податків, оскільки вони стикаються з труднощами у веденні легальної діяльності. Крім того, часті перебої в роботі державних інституцій, що відповідають за податковий контроль, зокрема в зонах активних бойових дій, сприяють поширенню нелегальної економічної діяльності. Це ставить під загрозу ефективність податкового адміністрування та збільшує обсяги податкових правопорушень.

Також важливим ризиком є збільшення витрат на оборону та військові потреби, що призводить до перерозподілу державних ресурсів. Під час війни Україна змушена спрямовувати значні кошти на фінансування Збройних сил, закупівлю озброєнь та гуманітарну допомогу. Це створює необхідність у пошуку додаткових фінансових ресурсів, що може призвести до збільшення податкового тиску на бізнес та населення. Однак у часи економічної кризи та війни підвищення податків може призвести до ще більшого скорочення економічної активності та зростання соціального невдоволення.

Крім того, варто враховувати ризики, пов'язані з погіршенням інвестиційного клімату внаслідок війни. Іноземні інвестори не готові вкладати кошти в країну, що перебуває у стані збройного конфлікту, що зменшує потенціал розвитку нових бізнесів та створення робочих місць. Зниження рівня інвестицій означає втрату потенційних джерел податкових надходжень у майбутньому, а також знижує здатність держави стимулювати економічне зростання через податкові пільги та інші інструменти.

Усе це разом створює масштабні виклики для податкової безпеки України. Війна не лише підриває здатність держави ефективно збирати податки, але й посилює фінансовий тиск на бюджет, що змушує уряд шукати нові джерела фінансування, зокрема через зовнішні позики та міжнародну допомогу. Водночас існує потреба в проведенні податкових реформ, спрямованих на посилення адміністрування податків, зниження рівня тіньової економіки та адаптацію податкової системи до умов воєнного часу, з тим щоб мінімізувати ризики для податкової безпеки країни.

Список використаної літератури

1. Державний бюджет. Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/state-budget>